

SENTÈNCIA 09-98 DE 14 D'ABRIL DE 1998

Ponent : M.I. Sr. Yves PICOD

ANTECEDENTS DE FET

I. RESULTANT: Que el Tribunal de Corts dictà Sentència en data 21 de juliol de 1.997 en la Causa núm. 242-1/94, amb la següent part dispositiva: "FALLEM: Que hem de condemnar i condemnem als acusats Ramon S.G. i Lluís P.P.P. com a responsables penalment en el concepte d'autors d'un delictes major de lesions per imprudència, sense la concurrència de circumstàncies modificatives de la responsabilitat penal, a la pena de DOS MESOS DE PRESÓ CONDICIONAL i multa de 75.000.-pts, i al pagament de les despeses processals causades. Com a responsables civils solidaris condemnem als acusats Ramon S.G. i Lluís P.P.P. a indemnitzar al Sr. Jaume S.Q. en la quantitat de 31.100.981.-pts, declarant la responsabilitat civil solidària de la Cia. d'Assegurances CATALANA OCCIDENT SA, Companyia de Seguros i Reaseguros i de l'empresa MAFIDASA i de TRANSPORTS VELASCO SA. No hi ha lloc a declarar la responsabilitat civil de les entitats asseguradores AEGON UNION ASSEGUADORA SA i la Cia. d'Assegurances SCHWEIZ. Atesa la data del delictes objecte d'aquest sumari, un cop ferma aquesta Sentència s'aplicaran els beneficis de l'Indult atorgat en data 7 d'abril de 1.996 per SS.EE. els Coprínceps d'Andorra".

II. RESULTANT: Que el Fallo de la Sentència precedentment transcrit es basa en el Resultant de fets provats següent: "L'acusat Ramon S.G., major d'edat, de nacionalitat espanyola i sense antecedents penals, en la seva qualitat de Director i Gerent de l'empresa MAFIDASA, radicada al Carrer Els Barrers s/n de l'edifici Vinyal de Santa Coloma, dedicada a treballs de serreria en general, als primers dies del mes d'octubre de 1.994 va adquirir a una empresa de Sant Joan Despí (Barcelona) una màquina plegadora de xapa, contractant el transport de dita màquina fins al Principat, la seva descarrega i col·locació

al taller de MAFIDASA, amb l'empresa TRANSPORTES VELASCO SA, d'Esplugues de Llobregat (Barcelona). El dia 14 d'octubre de 1.994 va arribar al taller de MAFIDASA el camió-grua marca Renault 340 DR matrícula B-4249-IV, propietat de TRANSPORTES VELASCO SA i conduït pel també acusat Lluís P.P.P., nascut el dia 10 de febrer de 1.949, de nacionalitat espanyola i sense antecedents penals, xofer i empleat de TRANSPORTES VELASCO SA, i amb la grua del camió l'acusat Lluís P.P.P. va descarregar la màquina plegadora, quin pes era el d'uns sis mil quilos i, un cop al terra l'acusat Ramon S.G., tot i que amb el xofer no venia altre personal especialitzat de l'empresa TRANSPORTES VELASCO SA per a dur a terme la tasca d'introducció i instal·lació de la màquina en el lloc de la seva definitiva ubicació dins del taller, va decidir encomanar dita feina al xofer, l'acusat Lluís P.P.P., amb l'ajut d'ell mateix i de l'empleat de MAFIDASA Jaume S.Q.. Tot seguit l'acusat Lluís P.P.P. va posar-se al comandament de la grua i va iniciar l'operació d'introducció de la màquina dins del taller, per la qual cosa va demanar a l'acusat Ramon S.G. que soldés dos jocs de rodes o tanquetes a les dues cantonades de la màquina, i la va fer lliscar per una rampa cap a l'interior del taller, aixecant-la lleugerament per l'altre extrem amb una eslinga i empenyent-la però, un cop baixada la rampa, estant la màquina recolzada a la zona plana del taller per el seu extrem on tenia soldades les dues rodes o tanquetes, l'acusat Lluís P.P.P. va demanar-li a l'acusat Ramon S.G. que soldés altres dues rodes o tanquetes a l'altre extrem de la màquina. Com sigui que per poder soldar l'altre joc de rodes o tanquetes calia aixecar la màquina, l'acusat Lluís P.P.P. va fer-ho amb la grua, i mentre aixecava la màquina, aquesta es va bolcar pel costat esquerre. Per aixecar novament la màquina, l'acusat Lluís P.P.P. va utilitzar el mateix sistema emprat per descarregar-la del camió, es a dir, va passar una barra llisa de ferro per un forat existent a la part superior central de la màquina, passant a cada extrem de la barra de ferro les anelles dels extrems d'una eslinga que, a la seva vegada, era agafada en el seu punt mitjà pel ganxo de la grua, i d'aquesta manera va començar a aixecar la màquina, mentre l'acusat Ramon S.G. i l'empleat Jaume S.Q. anaven col·locant taulons sota la màquina per recolzar-la, i en aquest moment un dels extrems de l'eslinga va lliscar per la barra de ferro fins que es va desprendre, caient la màquina i atrapant a sota seu les mans de l'empleat Jaume S.Q., de 61 anys d'edat, causant-li lesions consistentes en amputació traumàtica de la ma esquerra, a nivell carpo-metacarpià, i fractures obertes a la ma dreta diagnosticada com a mà catastròfica amb afectació òsea i de parts toves,

havent tardat en curar 1 any i 77 dies, quedant-li seqüeles consistents en amputació de la mà esquerra a nivell del terç inferior de l'avantbraç i mà dreta amb mínima funcionalitat, el que suposa una invalidesa permanent total per a la seva professió habitual i quasi bé total per a qualsevol professió, necessitant l'ajut d'una tercera persona per a les tasques bàsiques de la vida quotidiana com menjar i vestir-se.

"L'empresa TRANSPORTES VELASCO SA, tenia contractada amb la Cia. d'Assegurances AEGON UNION ASSEGUADORA SA una pòlissa d'assegurança de la responsabilitat civil extra-contractual derivada de l'activitat de l'empresa, si bé la seva cobertura estava limitada als sinistres ocorreguts al territori espanyol, i també tenia concertada amb la Cia. d'Assegurances SCHWEIZ una pòlissa de responsabilitat civil derivada de l'ús i circulació del camió Renault 340 DR Grua matrícula B-4249-IV.

"L'empresa MAFIDASA tenia concertada pòlissa d'assegurança de la responsabilitat civil amb la Cia. CATALANA OCCIDENT SA, Companyia de Seguros i Reaseguros".

III. RESULTANT: Que contra la citada Sentència s'interposà recurs de Suplicació pel Lletat Eloïsa ORTEGA MONSANT, en defensa de Ramon S.G., MAFIDASA i CATALANA OCCIDENT SA. Fonamenta el seu recurs de Suplicació en un error en l'apreciació de la prova, el quin comporta la condemna d'una persona totalment exempta de responsabilitat. Manifesta que queda clar i demostrat que l'empresa TRANSPORTS VELASCO SA va ser contractada per Ramon S.G. per transportar i entrar a l'interior del taller la màquina d'auto i no sols per transportar-la i descarregar-la al carrer. Considera en conseqüència que la responsabilitat durant el transport, descarrega i entrada dins del taller és exclusiva de l'empresa TRANSPORTS VELASCO SA i del conductor del camió-grua, Lluís P.P.. En efecte Lluís P.P., xofer del camió-grua és l'únic responsable penal per la mala execució de la seva missió, donat que no tenia el material adequat per portar a terme la seva feina. La única relació que va tenir amb Ramon S.G. procedeix de l'actitud de bona voluntat d'aquest darrer en oferir el seu ajut just en el moment en que va comprovar que Lluís P.P. tenia que aixecar una màquina que se li havia caigut tot sol. Però en tot moment Lluís P.P. dirigia la operació de descarrega i en cap moment Ramon S.G. va assumir la direcció dels treballs d'introducció de la màquina dins el taller. Que tampoc es pot atribuir a Ramon S.G. que volgués estalviar despeses, quan havia contractat dues hores de descarrega i entrada al taller per

un equip especialitzat, que mai va aparèixer al taller. Així doncs a més de la responsabilitat directa del conductor la empresa TRANSPORTS VELASCO es responsable per la seva negligència a l'hora de contractar una feina, encomanant-la a una sola persona, així com també és responsable com a empresa en relació al xofer que treballa pel seu compte i càrrec. Per tant considera que l'atribució d'igual responsabilitat penal pels dos processats és injusta.

Pel que fa la responsabilitat civil derivada de la penal considera que ha de recaure únicament i exclusiva sobre les Companyies asseguradores de l'empresa TRANSPORTS VELASCO SA, és a dir AEGON UNION ASSEGURADORA i SCHWEIZ, respectivament per ser els únics responsables del sinistre Lluís P.P. i TRANSPORTS VELASCO SA. Afegeix que la clàusula d'exclusió de responsabilitat per raó de territorialitat no és oposable als fets d'autes. D'altra part remarca que l'assegurança contractada amb SCHWEIZ era una assegurança sobre un camió-grua de transports de mercaderies pesades i no únicament sobre un camió normal. En conseqüència el Tribunal de Corts no podia exonerar de responsabilitat les dues Companyies asseguradores.

Subsidiàriament en el supòsit que es consideri responsables civils en grau mínim Ramon S.G., i la societat MAFIDASA s'hauria de tenir en compte que la valoració màxima de tots els perjudicis soferts per la víctima Jaume S.Q. no pot superar 21.000.000.-pts.

Finalment demana la condemna per la quantitat de 533.866.-pts pel perjudici sofert per MAFIDASA, modificant en aquest sentit la Sentència recorreguda.

IV. RESULTANT: Que la defensa de Lluís P.P.. i TRANSPORTS VELASCO SA fonamenta el seu recurs sobre una infracció de les normes relatives a la responsabilitat civil establerta en la Sentència. Considera que el Tribunal de Corts va infringir les normes de responsabilitat civil quan no va declarar la responsabilitat civil solidària de les Companyies d'Assegurances AEGON UNION ASSEGURADORA d'una part i SCHWEIZ d'altra part.

Observa que el contracte formalitzat entre TRANSPORTS VELASCO SA i AEGON és un contracte d'assegurança de responsabilitat d'explotació al nostre país; aquest contracte cobreix el transport, entrega i instal·lació de productes i mercaderies així com la tinença, us o manteniment dels vehicles, màquines, aparells d'elevació o no, així com instal·lacions de càrrega i descàrrega. En cap moment existeix cap límit territorial, tant sols en les

condicions generals es diu que la garantia es limita al territori espanyol i que les indemnitzacions han de ser reclamades als Tribunals espanyols. Aquesta condició és contradictòria amb l'esperit mateix de l'assegurança d'una empresa de transports. En cap lloc de les condicions particulars es parla d'una empresa l'activitat de la qual és troba reduïda al propi Estat espanyol. Considera la defensa que qualsevol exclusió per via del territori havia de figurar en les condicions particulars, no en les generals. Es recolza també la defensa en la Llei espanyola de 1.980 sobre el contracte d'assegurança que afirma en el seu article 3r que les condicions generals no poden tenir caràcter lesiu pels assegurats i que les condicions han de ser redactades de forma clara i precisa: En conseqüència la clàusula esmentada no pot ser oposable i s'ha de declarar la responsabilitat de AEGON UNION ASSEGURADORA SA.

Els mateixos arguments són, segons la defensa, encara més vàlids quan es tracta de la responsabilitat de la Companyia SCHWEIZ, ja que en aquest cas no es tracta d'una assegurança voluntària sinó obligatòria.

Considera, en conseqüència, que la responsabilitat solidària de totes les Companyies asseguradores presents en els fets d'autes amb els condemnats ha de ser pronunciada. Precisa que el perjudicat o els seus hereus tenen acció directa contra l'assegurador per exigir-li el compliment de la obligació d'indemnitzar sense perjudici de l'eventual dret de l'assegurador a repetir contra l'assegurat.

V. RESULTANT: Que la defensa del perjudicat Jaume S.Q. s'oposa al recurs formulat per la representació de Ramon S.G., MAFIDASA i CATALANA OCCIDENT SA. i formula recurs a l'empara del que disposa l'article 9 del Decret regulador del recurs de Suplicació. Considera que el Tribunal no ha comès cap error en apreciar la prova i declarar la responsabilitat de Ramon S.G. Des del moment que aquest últim ordenà als seus operaris que participessin en qualsevol maniobra si aquests ho fan és en mèrits del seu imperi i per tant és responsable d'assegurar-ne la seguretat en l'execució. També s'ha de confirmar la responsabilitat civil de CATALANA OCCIDENT SA i de MAFIDASA. Pel que fa a la responsabilitat d'AEGON i de SCHWEIZ s'adhereix als arguments de TRANSPORTS VELASCO SA, sense estar d'acord amb el punt relatiu al quantum indemnitzatori.

Fonamenta el seu recurs sobre una infracció de les normes relatives a la responsabilitat civil establerta en la Sentència. Considera en efecte que la fixació de l'IPP

és contrària a la jurisprudència anterior. Fa ressaltar que si bé és cert que el perjudicat té 64 anys, també ho és el fet que té una incapacitat professional total. En conseqüència la IPP ha de ser fixada en la suma de 31.200.000.-pts, les altres indemnitzacions essent correctament fixades.

VI. RESULTANT: Que el Ministeri Fiscal s'adhereix parcialment als recursos esmentats en base al següent motiu: infracció de les normes relatives a la responsabilitat civil. S'accepta totalment la Sentència pel que fa a la responsabilitat penal, discrepant a l'exoneració de responsabilitat civil solidària de les Companyies d'Assegurances. Es basa sobre la lletra dels respectius contractes i insisteix sobre la pròpia creença de l'assegurat d'estar degudament cobert per la pòlissa subscrita com es deriva de la lectura del fax que envià al Servei de Policia després de l'accident.

VII. RESULTANT: Que la defensa de la Companyia d'Assegurances SCHWEIZ s'oposà als recursos presentats i demana la confirmació de la Sentència pel que a SCHWEIZ respecta. Subratlla que els fets objecte de la present causa van tenir lloc mentre s'estava utilitzant, no el vehicle, sinó la grua que portava incorporada, grua que no és un vehicle. Els danys i lesions derivats de l'activitat d'instal·lar una màquina no estaven coberts pel contingut d'un contracte d'assegurança de vehicles automòbils formalitzat amb la Cia. SCHWEIZ sinó pel contracte de responsabilitat civil extra-contractual per explotació d'empresa formalitzat per part de TRANSPORTS VELASCO amb AEGON UNION ASSEGURADORA SA. A més, les condicions particulars limiten la garantia al territori espanyol. D'aquestes consideracions es desprèn amb claredat la manca de cobertura per part de la Cia. SCHWEIZ de la responsabilitat civil derivada del sinistre.

VIII. RESULTANT: Que la defensa de la Companyia AEGON UNION ASSEGURADORA SA, s'oposà als recursos presentats i demanà la confirmació de la Sentència recorreguda. Fa ressaltar que l'apartat "exclusió" apareix en les condicions particulars i just abans del lloc previst per a la signatura del prenedor de l'assegurança. També subratlla que el prenedor va rebre una còpia de l'articulat general i va acceptar específicament les clàusules limitades dels seus drets. Es basa també en el text íntegre de la Llei Espanyola 50/1980 sobre el Contracte d'Assegurances.

FONAMENTS DE DRET

I. CONSIDERANT: Que el Tribunal de Corts ha atribuït la responsabilitat de l'accident i de les seves conseqüències a les conductes negligents d'ambdós acusats, repartint la culpa al 50% entre les parts. Aquesta repartició no és oposable al perjudicat, per aplicació de l'article 70 del Codi Penal segons el qual "la responsabilitat civil derivada d'un delict o una falta tindrà sempre caràcter solidari entre cadascuna de les categories dels condemnats", però té un interès pels condemnats en quant a la fixació de la part contributiva entre ells.

Per arribar a una repartició de culpes a raó del 50% el Tribunal de Corts va fonamentar-se en l'informe del Departament de Treball de la Generalitat, assenyalant dues causes principals: el deficient sistema de subjecció d'una màquina amb la grua que intentava elevar-la i la proximitat d'operaris a càrregues mentre es troben suspeses per la grua.

La primera és clarament imputable al xofer del camió Lluís P.P. que no va prendre la precaució d'enganxar la màquina de manera que l'eslinga no podés lliscar per la barra de ferro i desprendre's. En qualitat de professional i missionat per aquesta tasca, va assumir de manera conscient tots els perills que comportava aquella operació.

No obstant, el Director de l'empresa Ramon S.G. va prendre la decisió de procedir a la instal·lació de la màquina dins del taller, essent conscient que no disposava de personal suficient i especialitzat per fer-ho. Prenent aquesta decisió va assumir conjuntament amb el conductor del camió la direcció de la operació, creant un perill per la seguretat del seu empleat, en lloc de fer descarregar la màquina a peu de porta i d'encomanar la seva instal·lació posterior dins del taller a personal especialitzat per evitar tota acció perillosa.

En conseqüència no es pot analitzar la seva conducta com "una actitud de bona voluntat en oferir el seu ajut" (el que seria jurídicament l'expressió d'un acte benèvol o gratuït mereixent un tractament específic) compte tingut que era el beneficiari de la operació.

Per apreciar la repartició de culpes (que no afecta la víctima, tenint en compte que la condemna és solidària) existeixen doncs dos criteris: en primer lloc a través del comportament del seu empleat és clar que Transports Velasco

va mancar greument a la seva obligació de seguretat envers els seus contractants i els tercers; per altra part l'immixió de Ramon S.G. va ser imprudent i inadequada a les circumstàncies. No obstant existeix una jerarquia entre les dues faltes que permet fixar la participació als fets delictius de la següent manera: 60% per Lluís P.P. i 40% per Ramon S.G., sense perjudici pel perjudicat de demanar la quantitat total a l'un o l'altre per aplicació de la regla de solidaritat.

II. CONSIDERANT: que els dos problemes de cobertura per part de les Companyies d'Assegurances no són relatius a una exclusió de responsabilitat (stricto sensu) però a les condicions d'aplicació de la responsabilitat civil solidària de les citades Companyies. En conseqüència tota la qüestió està en saber si aquestes condicions estan formulades en la pòlissa de manera clara i precisa, sense caràcter equívoc per l'assegurat.

En primer lloc, Transports Velasco SA tenia contractada amb la Cia. SCHWEIZ una pòlissa de responsabilitat civil derivada de l'ús i circulació del camió-grua Renault 340 DR. Es desprèn dels autes que els fets de la present causa es van produir mentre s'estava utilitzant la grua per la instal·lació de la màquina transportada i ja descarregada, i no per un fet de circulació, trobant-se el camió parat. Com ho remarca subtilment la defensa de la Companyia, si el contracte cobris els riscos derivats de la instal·lació de màquines, és evident que Transports Velasco no hauria tingut la necessitat de contractar una altra assegurança amb el mateix objecte. La naturalesa dels fets posa de manifest que la cobertura dels mateixos no podia estar emparada pel contingut del contracte. Per altra part, la pòlissa limita la garantia en les condicions particulars al transport de mercaderia pel territori espanyol a menys de 300 Km, clàusula que no podia ignorar el contractant, donat que va firmar haver tingut coneixement d'aquestes condicions particulars, de la mateixa manera que de les condicions generals d'aplicació. En conseqüència, el Tribunal de Corts va considerar adequadament que no hi havia lloc a declarar la responsabilitat civil solidària de la Cia. SCHWEIZ.

En segon lloc, si l'accident entrava en la categoria dels riscos assegurats per AEGON UNION ASSEGUADORA SA (art. 2.2 del document intitulat "Alcance general de la cobertura de explotación"), la condició general segona de la pòlissa concertada entre aquesta entitat i Transports Velasco SA precisa en negreta i de manera molt explícita que "la garantía de este seguro se extiende y limita a las

responsabilidades derivadas de daños sobrevenidos en territorio español y reclamadas o reconocidas por Tribunales españoles". Si bé la limitació de competència no pot tenir cap efecte davant la justícia andorrana, perquè no es pot derogar a l'ordre públic andorrà, la clàusula de territorialitat és perfectament oposable a l'assegurat i per tant no podia ser ignorada pels jutges andorrans. Com ho precisa el Tribunal de Corts aquesta clàusula suposa la inexistència d'assegurança fora del territori espanyol, lo que no permet l'aplicació de l'article 67 del Codi Penal. A més, el prenedor va rebre una còpia de l'articulat general i acceptà específicament les condicions d'aplicació. No podia ignorar que no tenia cobertura pel transport internacional, aquesta cobertura suposant una avaluació de prima molt diferent.

En conclusió, en els dos casos, per manca de previsibilitat per part de Transports Velasco, ens trobem en un cas d'insuficiència de cobertura.

III. CONSIDERANT: Que la demanda de condemna pel perjudici material sofert per MAFIDASA, valorat a la quantitat de 533.866.-pts només pot ser examinada per la jurisdicció civil; en efecte, aquesta demanda no està relacionada amb el delictes de lesions per imprudència, afectant únicament les relacions civils entre els dos condemnats.

IV. CONSIDERANT: Que en quant a la indemnització del perjudici corporal, la CATALANA OCCIDENT no justifica en què la fixació de les indemnitzacions per part del Tribunal de Corts és excessiva o no conforme a la seva jurisprudència habitual.

Per altra part, per avaluar la incapacitat permanent parcial el Tribunal de Corts va prendre en consideració l'edat del perjudicat i la seva proximitat a la jubilació, sense ignorar la incidència excepcional de la incapacitat (78%) sobre la seva vida professional. La fixació a 16.400.000.-pts en lloc dels 15.600.000.-pts, sembla, no obstant, més conforme a la recient jurisprudència dels Tribunals andorrans.

Vistes la Constitució, El Codi Penal, el Codi de Procediment Penal, la jurisprudència d'aplicació, i altres fonts del Dret del Principat d'Andorra,

La Sala Penal del M.I. Tribunal Superior de Justícia d'Andorra,

D E C I D I M

1.- Desestimar el recurs de Suplicació interposat per Lluís PEREZ PEREZ i TRANSPORTS VELASCO SA, i pel MINISTERI FISCAL, i estimar parcialment els recursos interposats per Ramon S.G. GONZALEZ, MAFIDASA i CATALANA OCCIDENT SA i per Jaume S.Q., en el sentit de:

- modificar la repartició de culpes entre els condemnats a raó de 60% per Lluís PEREZ PEREZ (del qual respondrà TRANSPORTS VELASCO SA) i de 40% per Ramon S.G. GONZALEZ.

- fixar la I.P.P. de Jaume S.Q. en 16.400.000.-pts, el que representa una indemnització total de 31.900.981.-pts, de la qual respondran solidariament Ramon S.G., Lluís PEREZ, TRANSPORTS VELASCO SA i MAFIDASA amb la Companyia d'Assegurances CATALANA OCCIDENT SA, dins del límit màxim establert en la seva pòlissa.

2.- Es confirma el restant de la Sentència dictada pel Tribunal de Corts en data 21 de juliol de 1.997 en la Causa 242-1/94.

3.- Es declaren d'ofici les despeses processals causades pel recurs.

4.- Retornar la Causa al M. Iltre. Tribunal de Corts, amb certificació de la present Sentència, per al seu compliment i execució.

Així, per aquesta nostra sentència, definitivament jutjant, ho manem i signem.